

**Biblioteca ASTRA,
Corpul B**

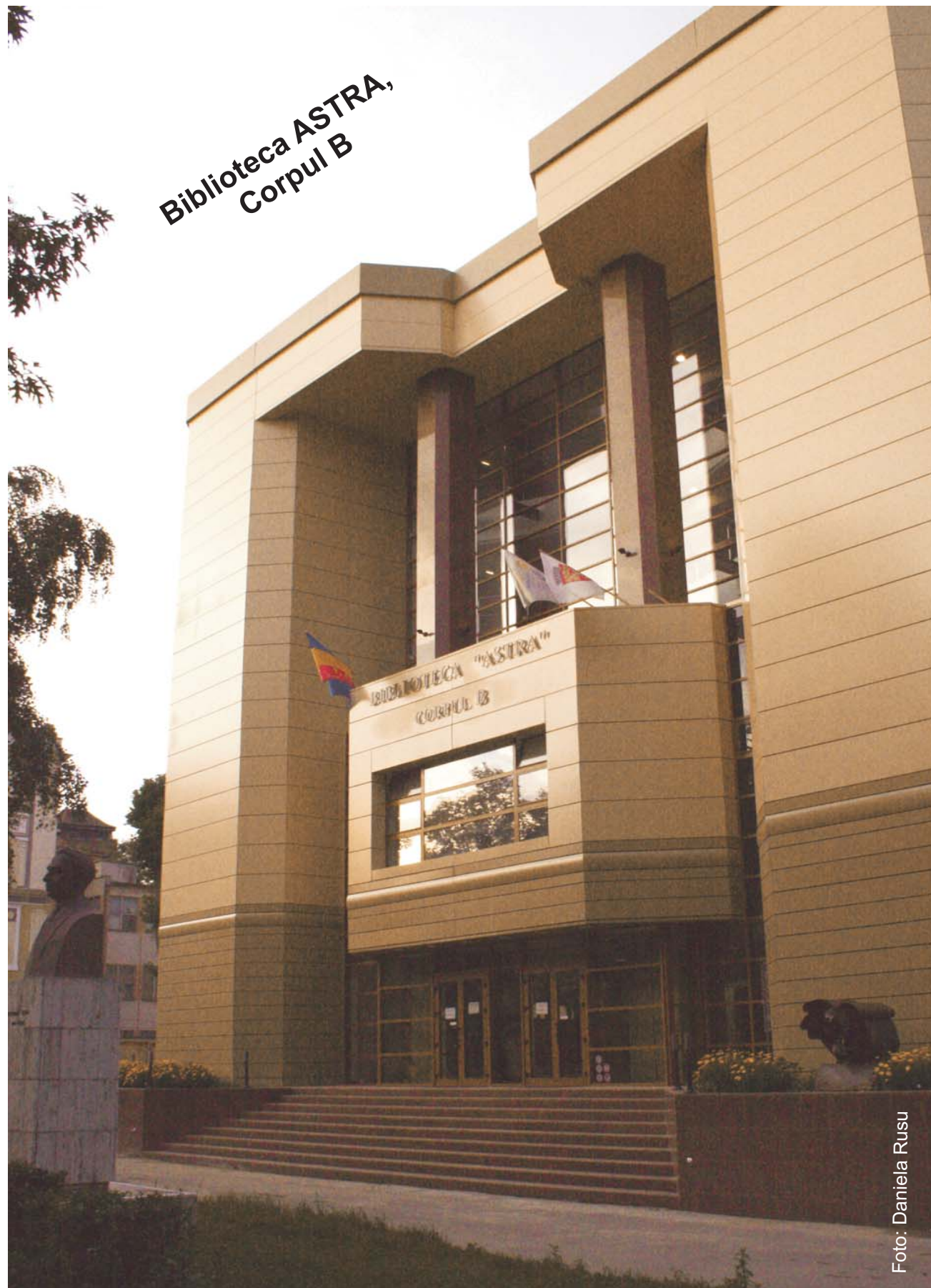
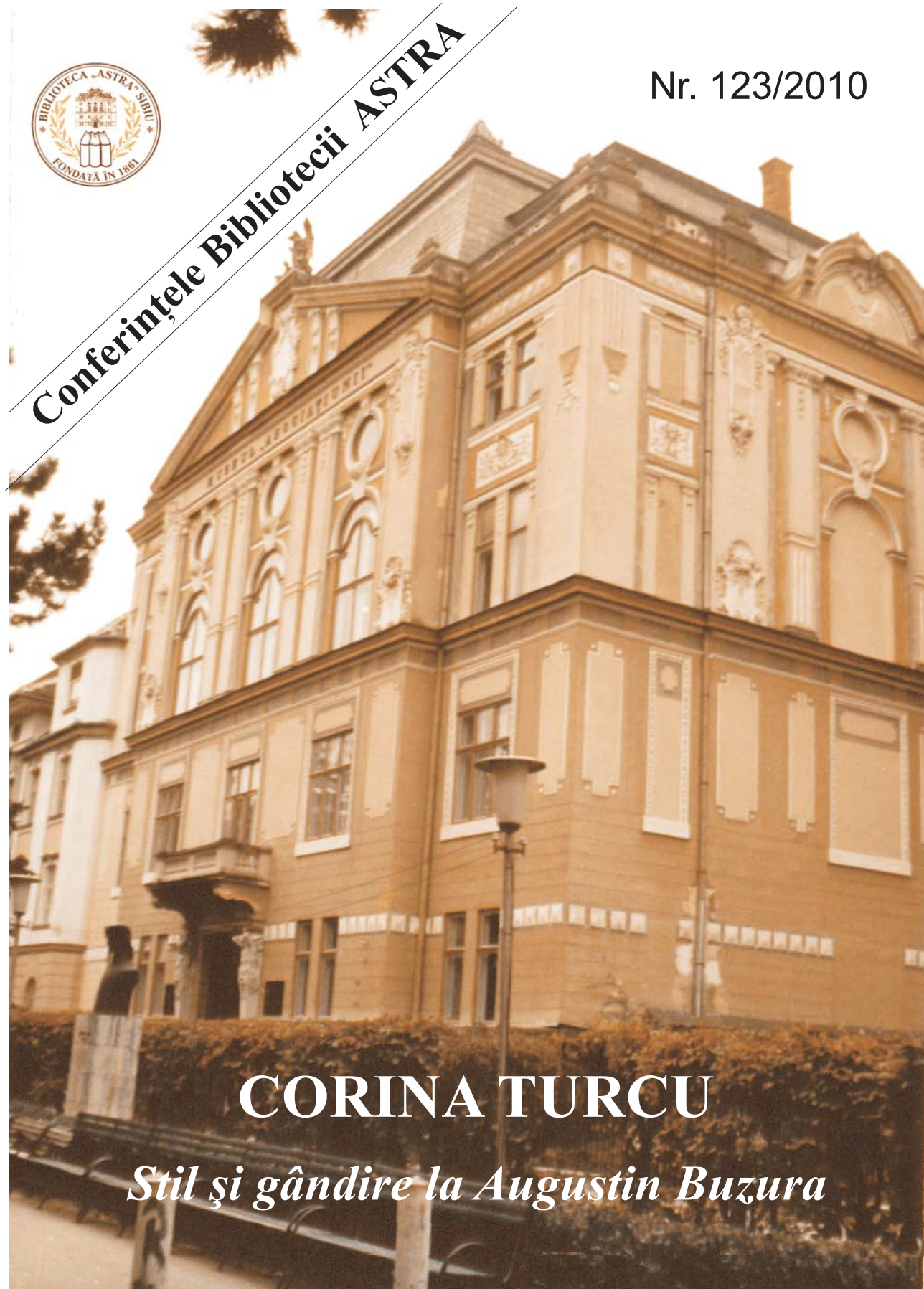

Foto: Daniela Rusu

Conferințele Bibliotecii ASTRA

Nr. 123/2010

CORINA TURCU

Stil și gândire la Augustin Buzura

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA SIBIU

Conferințele Bibliotecii ASTRA:

Corina Turcu : *Stil și gândire la Augustin Buzura*

Coordonatorul colecției: Onuc **Nemeș-Vintilă**
Grafică copertă: Daniela **Rusu**
Editor: Ioana **Butnaru**

Lucrare realizată la tipografia Bibliotecii ASTRA
Tiraj: 15 exemplare

*Versiunea în format electronic a conferinței se află la Biblioteca ASTRA,
Compartimentul Colecții Speciale*

CONSILIUL JUDEȚEAN SIBIU
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA SIBIU

Str. G. Barițiu, nr. 5-7, cod 550178
Sibiu, ROMÂNIA
Tel.: +40 269 210551, +40 369 561731, fax: +40 269 215775
Web: <http://www.bjastrasibiu.ro>, e-mail: bjastrasibiu@yahoo.com

ISSN: 1843 - 4754

CORINA TURCU

Profesor titular – Colegiul Economic „George Barițiu”, Sibiu

STUDII:

- 2010 noiembrie Doctor în filologie, confirmat prin **Ordinul Ministrului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului** nr. 5729/24.11.2010.
- 2010 susținerea tezei de doctorat cu titlul Augustin Buzura studiu monografic, coordonator științific de doctorat Prof. Univ. dr. Mircea Braga.
- 2004 – 2010 Doctorand la Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia
- 1997 – 1998 Studii aprofundate, specialitatea Stilistica limbii române la Facultatea de Litere, Universitatea „Lucian Blaga”; tema lucrării de absolvire: *Stilistica operei lui Anton Holban*, îndrumătorul lucrării Prof. Univ. Dr. Victor V. Grecu
- 1993 – 1997 Facultății de Litere, specializarea Limba și literatura Română – Limba și literatura Engleză din cadrul Universității „Lucian Blaga” din Sibiu ; Tema examenului de licență: *Stil și gândire la James Joyce* îndrumătorul lucrării Prof. Univ. Dr. Ion Dur

SPECIALIZĂRI ȘI TITLURI (GRADE) DIDACTICE:

- 8 iulie 2010 – acordarea distincției doctorale *Cum laude*
- 17 noiembrie 2010 – Examenul pentru obținerea Gradului didactic I la Limba și literatura română, cu tema de cercetare: Mijloace de realizare a C.D.Ș.-ului prin activități creative. îndrumător Prof. Univ. Dr. Gh. Manolache
- August 2006 – Examen pentru obținerea gradului didactic II la Limba și literatura română, promovat

-2004 – 2007 Studii doctorale, Colocvii și referate susținute la Universitatea „1 Decembrie” din Alba Iulia, referate cu temele: *Publicistica lui Augustin Buzura*, *Creație și actualitate în opera lui Augustin Buzura*, *Personaj și psihologie în romanele lui Augustin Buzura*, îndrumător științific, Prof. Univ. Dr. Mircea Braga.

- August 1999 – Examenul pentru obținerea gradului didactic definitiv în învățământ la Limba și literatura română, promovat

-1997 -1998 Studii Aprofundate, Master, specialitatea Stilistica limbii române

- 1993 – 1997 Facultatea de Litere, specialitatea Română – Engleză

PARTICIPARE LA CURSURI DE FORMARE

- Iunie 2009 – Cursul de *Formare de formatori*, organizat de Colegiul Tehnic de Industrie Alimentară „Terezianum”, sub egida Ministerului Muncii și Ministerului Educației, cercetării, Tineretului și Sportului

- Martie 2009 - Formare continuă cu tema *Comunicare pentru cetățenia democratică*, organizat de British Council în parteneriat cu C.C.D. Cluj

- Noiembrie 2008 – *Formare de evaluatori pentru examenele naționale*, organizat de C.C.D. Sibiu

- Noiembrie 2008 – Formare continuă cu tema *Learn and vision - (învață cu viziune)* organizat de British Council în parteneriat cu C.C.D. Cluj

- Iunie 2008 – Cursul de Formare a mentorilor organizat de British Council, Asociația Mentorilor din România și C.C.D. Cluj cuprinzând: atelier mentorat, practică pedagogică, documentare, portofoliu.

- Aprilie 2008 – Stagiul de formare continuă *Instruire în societatea cunoașterii* organizat de C.C.D. Sibiu

- Martie 2008 – Stagiul de formare a formatorilor *Filmul ca instrument generator de dezbatere* organizat de British Council, formator național Gabriela Kovacs
- Februarie 2008 – Cursul de formare a Mentorilor organizat de British Council și As.me.Ro Cluj
- Mai 2007 – Stagiul de formare ca evaluator pentru examenele naționale, organizat de C.C.D. Sibiu
- Ianuarie 2007 – Cursul de formare *Orientare și consiliere națională în învățământul preuniversitar*. organizator C.C.D. Sibiu
- Iunie 2006 – Cursul de formare *Management de proiect*, organizat de C.C.D. Sibiu
- Februarie 2006 – Cursul de formare profesională Pregătire în vederea utilizării programului A.E.L., organizator Siveco, România
- Mai 2005 – Cursul de formare *Gândire critică*, organizat de C.C.D., Sibiu
- Ianuarie – Martie 2005 – Participare la stagiul de pregătire *Management educațional, Modulul I*, organizat de C.C.D. Sibiu
- Noiembrie – decembrie 2004 – Participare la stagiul de pregătire *Management educațional, Modulul I*, organizat de C.C.D. Sibiu
- Iunie 2004 – *Curs de calculatoare* organizat de I.S.J. Sibiu
- Mai 2004 – *Stagiul de formare ca evaluator pentru examenele naționale*, organizator C.C.D. Sibiu
- Martie 2004 – Curs de formare *Consiliere și orientare educațională*, organizator C.C.D. Sibiu
- Noiembrie 2001 – Stagiul de *Abilitare curriculară la Limba română*, organizator C.C.D. Sibiu

- Noiembrie 1999 – *Operare calculator*, organizat de International computer school, avizat M.E.C.

ACTIVITATE ȘTIINȚIFICĂ

LUCRĂRI DE CERCETARE.

- Lucrare de licență cu titlul *Stil și gândire în opera lui James Joyce – timpul profan cotidian și timpul mitic sau timpul vieții interioare*
- Lucrare de cercetare la Masterat cu titlul *Stilistica operei lui Anton Holban*
- Referate doctorat: *Publicistica lui Augustin Buzura, Creație și actualitate în opera lui Augustin Buzura, Personaj și psihologie în romanele lui Augustin Buzura*
- Lucrare gradul I – *Mijloace de realizare a C.D.Ș. prin activități creative*
- Teză de doctorat – *Augustin Buzura studiu monografic*

CĂRȚI PUBLICATE

Monografia satului Sebeșu de jos înregistrată la Editura Anastasis, Sibiu, 2009
ISBN 978-606-8034- 07-2 – co - autor.

ARTICOLE, ESEURI

- *Un vis început o rază de soare* apărut în „Revista prichindeilor”, iunie 2010, ISBN 1843-8008
- *Freamăt de primăvară* în „Revista prichindeilor” martie 2010, ISBN 1843-8008
- *Personaj și psihologie în opera lui Augustin Buzura*, în „Saeculum” ianuarie 2010, ISSN 1221-2245
- *Management prin proiect*, prezentat la Simpozionul Național *Tradiții în învățământul românesc*, Turda, 30 mai 2009

- *Creativitatea elevilor, prezentat la Simpozionul internațional Creativitate și inovare – premise ale dezvoltării durabile*, aprilie 2009 TÂRGOVIȘTE
- *Creativitatea elevilor posibilități de cunoaștere și de educație*, articol apărut în volumul - *Perspective ale calității în educația contemporană*, Editura Tehno-Media, iunie 2009, ISBN 978- 8030-42-5.
- *Creativitatea elevilor în predare și învățare*, articol apărut în volumul *Strategii didactice mod de expresie a tehnologiei*, Editura Academiei Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu”, Sibiu, 2009, ISBN 978-973-153-059-8

STUDII / COMUNICĂRI

- Conferința internațională *The knowledge based organization* cu lucrarea *Two poets for all seasons*, ISSN 1843- 6722, noiembrie 2008
- Conferința mentorilor C.E.T.A. Cluj – Napoca, iunie 2008
- Conferința internațională *The knowledge based organization* cu lucrarea *A Midsummer – Nights dream an interpretation from different points of view*, ISSN, noiembrie 2007
- Conferința internațională *The knowledge based organization* cu lucrarea *A Yungian interpretation of W. B. Yeats*, ISBN 978- 973- 7809- 71-1
- Conferința internațională *Integrarea școlii în conceptul european de calitate privind educația și formarea* cu lucrarea *Istoria și literatura în povestiri și legende*

Augustin Buzura
(n. 1938)

Din această serie au apărut conferințele:

Octavian Paler	<i>Autoportret într-o oglindă spartă</i>	1
Constantin Noica	<i>Eminescu – omul deplin al culturii românești</i>	2
Horia Bernea	<i>Evocat de: Andrei Pleșu, Sabin Adrian Luca, Ion Onuc Nemeș</i>	3
Rodica Braga	<i>Anul 2000. Simple exerciții de sinceritate</i>	4
Mircea Braga	<i>Întoarcerea ex- librisului</i>	5
Ion Agârbiceanu	<i>Către un nou ideal – 1931 –</i>	6
Ion Agârbiceanu	<i>Necesitatea din care a răsărit <<ASTRA>></i>	7
Inaugurarea Bibliotecii ASTRA, Corpul B, 1 ianuarie 2007		8
Pr. acad. Mircea Păcurariu	<i>– Mitropolitul Andrei Șaguna – 200 de ani de la naștere</i>	9
Ioan Lupaș	<i>Viața și activitatea lui Gheorghe Barițiu</i>	10
Victor V. Grecu	<i>Dreptul limbii</i>	11
Antonie Plămădeală	<i>A plecat și Constantin Noica</i>	12
Giovanni Ruggeri	<i>Muzeul de Icoane pe Sticlă din Sibiel</i>	13
Dorli Blaga	<i>În ciuda vremurilor de atunci, viața lui Blaga la Sibiu a fost frumoasă și luminoasă</i>	14
Octavian Goga	<i>La groapa lui Șaguna</i>	15

George Banu	<i>Actorul european</i>	16
Rita Amedick	<i>Podoabe pentru o sfântă a săracilor</i>	17
Basarab Nicolescu	<i>Întrebări esențiale despre univers</i>	18
Vasile Goldiș	<i>La mutarea bustului lui G. Barițiu în fața Muzeului Asociațiunii</i>	19
Eugen Simion	<i>Constantin Noica – arhitectura ființei</i>	20
Jan Urban Jarnik	<i>Un prieten sincer al poporului nostru</i>	21
Al. Dima	<i>George Coșbuc în Sibiu</i>	22
Octavian Goga	<i>Țăranul în literatura noastră poetică</i>	23
Răzvan Codrescu	<i>Doctorul Nicolae C. Paulescu sau Știința lui Scio Deum esse</i>	24
Victor V. Grecu	<i>Identitate. Unitate. Integrare – în spectrul globalizării</i>	25
Remus Rizescu	<i>Compozitorul slovac Jan Levoslav Bella și Sibiul</i>	26
Teodor Ardelean	<i>Limba înainte de toate și în toate</i>	27
Andrei Șaguna	<i>Românii s-au zbatut mai mult pentru limbă decât pentru viață</i>	28
Andrei Bârseanu	<i>Asociațiunea nu va face literatură și știință, ci numai va sprijini literatura și știința</i>	29
Iuliu Moldovan	<i>Problema Munților Apuseni</i>	30

Ion Duma	<i>Eminescu și românii din Ungaria</i>	31
Vasile Ladislau Pop	<i>„Luptele politice nu numai că ne-au răpit timpul, dar au înstrăinat frați de către frați”</i>	32
Vasile Ladislau Pop	<i>“Numai lumina, numai cultura ne poate mântui: cultura și lumina trebuie să ne dea putere în brațe, ca să ne știm apăra viața, și minte și înțelepciune spre a ne ști conserva și înmulți cele trebuincioase întru susținerea vieții”</i>	33
Vasile Ladislau Pop	<i>«(...)În loc de a trage unii într-o parte, alții în alta, în loc de a lucra unii spre stricarea și slăbirea altora ca să ne ridicam persoanele noastre (...)»</i>	34
Sebastian Stanca	<i>Pastelele lui Alecsandri</i>	35
Andrei Bârseanu	<i>„Oamenii mari se cunosc după seriozitatea cu care tratează chiar și lucrurile mici”</i>	36
Andrei Șaguna	<i>„Suntem fiii unei patrii umane, culte și constituționale”</i>	37
George Barițiu, Iacob Bologa	<i>“Nici unu poporu care nu cultiva artile si industri 'a, nu are dreptu a se numerá între poporale civilisate”</i>	38
Acad. Radu P. Voinea	<i>Asociațiunea a avut un rol important în realizarea unității spirituale și naționale a tuturor românilor</i>	39
Vasile Ladislau Pop	<i>„Asociațiunea nutrește și conservă spiritul național, cultivă și conservă limba și prin aceasta existența națională”</i>	40

Iacob Bologa, dr. D. P. Barcianu	<i>Înființarea unei școli române de fete în Sibiu</i>	41
Iacob Bologa	<i>Numai dezvoltarea facultăților spirituale, numai luminarea minții, numai cultura cea adevărată, norocesc, fericesc pe om, va noroci și va ferici pe poporul român</i>	42
Iacob Bologa, dr. D. P. Barcianu	<i>Asociațiunea pentru înaintarea în cultură a femeii române</i>	43
Iacob Bologa	<i>Poporul român singur prin cultură poate să se înalțe la acea vază și demnitate care l-ar putea mântui de nenumăratele rele ce-l apasă</i>	44
Iacob Bologa	<i>Asociațiunea este de nespus folos nu numai pentru români ci și pentru popoarele conlocuitoare</i>	45
George Barițiu	<i>Raport general asupra stării Asociațiunii, 1889 ...</i>	46
Antonie Plămădeală	<i>Darul Asociațiunii către poporul român</i>	47
Ioan Mariș	<i>Lucian Blaga și Cercul Literar de la Sibiu</i>	48
Ioan Mariș	<i>Lucian Blaga și Cercul Literar de la Sibiu</i>	49
Elena Macavei	<i>Rolul Asociațiunii ASTRA în emanciparea femeii și educația copiilor</i>	50
Ioan Mariș	<i>Lucian Blaga și Emil Cioran (între afinitățile afective și refuzurile selective)</i>	51
Ștefan Pascu	<i>Rolul național-cultural al ASTREI</i>	52

Andrei Șaguna	<i>Munca este onoarea și reputația cea mai mare a omului</i>	53
Timotei Cipariu	<i>Școlile elementare sunt fundamentul culturii naționale și a literaturii naționale</i>	54
Timotei Cipariu	<i>Două gimnazii pentru înaintarea culturii naționale la Năsăud și Blaj</i>	55
Timotei Cipariu	<i>Cauzele naționale, prin bărbați energici, capabili de orice sacrificiu</i>	56
Cristofor I. Simionescu	<i>Astra și Țările Române</i>	57
Mihai Sofronie	<i>Vasile Stroescu, un filantrop aproape uitat</i>	58
Matei Pamfil	<i>Andrei Bârseanu și Asociațiunea</i>	59
Matei Pamfil	<i>Mitropolitul Andrei Șaguna și Asociațiunea</i>	60
Elena Macavei	<i>Călătorie în China</i>	61
Elena Macavei	<i>Glume, anecdote în publicațiile ASTREI</i>	62
Caius Iacob	<i>Matematica românească de la Gheorghe Lazăr la Traian Lalescu</i>	63
Nicolae Nicoară-Horia	<i>Schiță de portret - Atanasie Marian Marienescu –</i>	64
Tatiana Benchea	<i>Creativitatea, izvor de energie</i>	65
Sergiu Găbureac	<i>Crizele și biblioteca publică</i>	66
Mihai Racovițan	<i>Sibiul în anul evenimentelor decisive – 1918</i>	67

Mihai Racovițan	<i>Rosturile Sibiului în revoluția română din Transilvania de la 1848-1849</i>	68
Antonie Plămădeală	<i>ASTRA – Ctitorii și ctitoriile ei</i>	69
Vasile Avram	<i>Sensuri bipolare în poezia lui Blaga</i>	70
Vasile Avram	<i>Ritual pentru Noica</i>	71
Vasile Avram	<i>Codul Eminescu</i>	72
Vasile Avram	<i>Modelul Cioran</i>	73
George Barițiu	<i>Unul din scopurile principale ale școlilor de fete este să împuțineze urmările triste ale blestemului care se numește lux, vanitate omenească, dacă nu le poate paraliza cu totul</i>	74
George Barițiu	<i>Meritul Asociațiunii constă în admirabila sa influență morală care o pătrunde în toate fibrele poporului nostru</i>	75
Diana Câmpan	<i>Constantin Noica – restituiri</i>	76
Diana Câmpan	<i>Aventura adevărului fără de sfârșit în cultură; Cultura – o utopie asumată</i>	77
Alexandru Dobre	<i>Asociațiunea Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român și Societatea Academică Română</i>	78
Valer Hossu	<i>Episcopul Dr. Iuliu Hossu – Trăirea în jurământul pentru sionul românesc</i>	79

Cornel Lungu	<i>Momente ale participării Sibiului la Revoluția din 1848-1849 în Transilvania. Locul și rolul Comitetului Națiunii Române</i>	80
Cornel Lungu	<i>Din legăturile “ASTREI” cu societăți academice și culturale române și străine 1861-1914</i>	81
Cornel Lungu	<i>Pașii poetului în cetate</i>	82
Ovidiu Hurduzeu	<i>Capitalismul cu conștiință și economia participativă</i>	83
Ion Bianu	<i>August Treboniu Laurian</i>	84
Ilie Moise	<i>Ilie Dăianu și spiritul Blajului</i>	85
Cornel Lungu	<i>Petiția Episcopiei Române Ortodoxe din Statele Unite ale Americii de Nord către președintele Woodrow Wilson</i>	86
Alexiu Tatu	<i>Mihai Viteazul în documentele Serviciului Județean Sibiu al Arhivelor Naționale</i>	87
Bianca Karda	<i>Odiseea plecării unor români ardeleni din județul Sibiu în America (1900-1914) reflectată în presa transilvăneană a vremii</i>	88
Eugenia Crișan	<i>Generalul francez Berthelot și România</i>	89
George Barițiu	<i>Adunarea generală a XXX-a a Asociațiunii Transilvane</i>	90
Constantin Cubleșan	<i>Mihai Eminescu – Ciclul schillerian</i>	91
Constantin Cubleșan	<i>Ion Pop Reteganul – Folclorist și publicist</i>	92

Constantin Cubleşan	<i>Ioan Slavici – portret în oglinda timpului</i>	93
Mircea Braga	<i>Însemnări despre multiculturalitate</i>	94
Marius Laurian	<i>August Treboniu Laurian</i>	95
Keresztes Coloman Stefan, Eugenia Simona Keresztes	<i>Genii ale matematicii la Sibiu: Farkas Bolyai și János Bolyai.....</i>	96
Alexandru Sterca- Şuluţiu	<i>Nu este sub sóre natiune, care cu mai mare ardóre a animei sê-sí iubésca patrià sí vetr'a strabuniloru sei, cá Românulu</i>	97
Ioan Lupaş	<i>Înfînţarea „Asociaţiunii“ și conducătorii ei</i>	98
Iosif Sterca Şuluţiu	<i>Discursul ținut la inaugurarea Muzeului istoric și etnografic și la deschiderea Expoziţiei, în 19 August st. N. 1905</i>	99
Ion Onuc Nemeş- Vintilă	<i>Bibliotecile publice din Olanda și misiunea lor: „Să facem o comunitate mai bună”</i>	100
Virgiliu Florea	<i>Anton Pann în reeditarea-model lui M. Gaster (1936)</i>	101
Horst Ernst Klusch	<i>Pe urmele strămoşilor habani</i>	102
Ion Agârbiceanu	<i>Raportul Secretariatului general al Secţiunilor literare-ştiinţifice ale „Astreii” dela 6 Iunie 1932 – 27 Mai 1933</i>	103
Liliana Popa	<i>Oameni și cărți în Sibiul de altădată</i>	104

Vasile Crișan	<i>Protecția patrimoniului cultural sibian. Istorie și actualitate</i>	105
George Barițiu	<i>Din istoria Asociațiunii (1861-1888)</i>	106
George Barițiu	<i>Raportul Asociațiunii după 31 ani</i>	107
Werner Schaal	<i>Noua Bibliotecă Universitară a Universității „Lucian Blaga” – Die neue Universitätsbibliothek der Lucian-Blaga-Universität</i>	108
Ilarion Pușcariu	<i>Cuvântulă Presidială la deschiderea adunării generale a Asociațiunii transilvane, ținute la 10/22 și 11/23 Octombrie a. c. în Năseudă</i>	109
Marin Diaconu	<i>Emil Cioran și Constantin Noica</i>	110
Marin Diaconu	<i>Emil Cioran și Nicolae Tatu</i>	111
Vasile Grajdian	<i>Preotul muzician Gheorghe Șoima</i>	112
Matei Pamfil	<i>Gustav Weigand și Asociațiunea</i>	113
Paul Brusanowski	<i>Mitropolitul Andrei Șaguna – o viață de sfințenie</i>	114
Paul Brusanowski	<i>Concepția canonică a mitropolitului Andrei Șaguna privind organizarea Ortodoxiei ecumenice și a poziției Mitropoliei românești din Transilvania și Ungaria</i>	115
Liliana Moldovan	<i>Deschideri antropologice în opera lui Emil Cioran</i>	116

Alexiu Tatu	<i>Arhivele Statului din Cluj în refugiu la Sibiu. Documente de arhivă</i>	117
Mariana S.Țăranu	<i>Degradarea sistemului de învățământ, mass- media și persecuțiile religioase din Moldova de la est de Prut în timpul primei ocupații sovietice (1940-1941)</i>	118
Rodica Braga	<i>Despre condiția femeii –scriitor</i>	119
C. George Săndulescu	<i>Atitudinea Noica</i>	120
	<i>Școala civilă de fete cu internat</i>	121
Elena Macavei	<i>Însemnări de călătorie în Scandinavia</i>	122
Corina Turcu	<i>Stil și gândire la Augustin Buzura</i>	123

Corina TURCU

Stil și gândire la Augustin Buzura*

Perioada comunistă perfectase în România o mafie economică și socială prin care individul era prins ca într-o rețea, voluntar sau involuntar. Acesteia i s-a adăugat un sistem de supraveghere din partea securității, care avea ca scop depistarea din vreme a elementelor negative în vederea anihilării lor. În acest fel a fost nimicită libertatea de expresie și prin urmare libertatea de a fi a individului. Mulți au încercat să scape din plasele acestei rețele. O masă mare de oameni părea că s-a resemnat să sufere în tăcere. Dar tăcerea acesteia nu însemna acceptare, ci o prudentă de sorginte stoică, asumată în vederea supraviețuirii.

În această aparentă acalmie în care se desfășura existența, lupta împotriva opresiunii culturale, sociale și politice s-a desfășurat prin activitatea îndrăzneță și tenace a unor scriitori care încercau să mențină și să-și mențină conștiința trează. Operele lui Anton Holban, Constantin Noica, Ștefan Bănuțescu, Nicolae Steinhardt, Augustin Buzura, interzise sau scăpate printr-o adevărată artă a fardării de vigilența cenzurii, erau citite cu nesăț, pe furiș, pentru că asemenea unui drog îți dădeau impresia că trăiești cu adevărat. Limbajul acestor opere este în general unul intelectualizat, bazat pe alegorie, mit și simbol și nu se adresează unui public de rând, deoarece în condițiile regimului trecut o literatură destinată unui astfel de lector nu putea avea atributul valorii. Ei au conștientizat tragismul literaturii române al cărei progres a fost stopat de nenumărate ori în evoluția istorică a societății și care a

* Conferință susținută în ziua de 12 ianuarie 2011.

12..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

fost nevoită să recupereze în timp scurt terenul pierdut. Deși mulți au fost martorii unei epoci funeste din literatura românească au fost în același timp conștienți de importanta misiunii lor: trebuiau să se ridice, să se mențină și chiar să depășească stacheta perioadei literare interbelice.

În galeria portretelor enumerate, Augustin Buzura este cel care impune prin limbajul inedit. Semnificativul expresiei sale este unul standard și chiar argotic, fără ca acesta să diminueze valoarea semnificativului. Acest demers face ca lectura textului lui Buzura să fie aptă atât pentru un cititor neinițiat în modalitățile moderne ale artei narative, care gustă doar stratul de suprafață al relatării, cât și de un lector experimentat care decodifică pe lângă esența mesajului și simfonia orchestrării acestui mesaj.

În romanul *Absenții* avem de la un capăt la altul, o narațiune la persoana I, confesiunea medicului psihiatru Mihai Bogdan. Autoanaliza debutează ca o dorință de reprimare a memoriei, simultană cu impulsul de răzbunare violentă de prezentul ingrât și mizer. Aceste sensuri distructive ale revoltei amplifică dificultatea personajului de a - și găsi identitatea, singura salvare din marasmul crizei. Personajul își afirmă inițial tendința de a fugi de sine însuși, se detestă conținându-și impasul psihic și problematizând riscul depersonalizării prin vidul social (autoizolarea și singurătatea) pe care și-l creează în jurul său. O fantasmă stranie care îi apare în vis în întruchiparea unui clovn îl avertizează „ că nu e bine să fie absent”. Mihai Bogdan luptă cu disperare (o luptă interioară, desigur) să se elibereze de criză, de frica de timp, de starea de apatie și absență, iar această depășire a impasului, care se întrezărește numai în finalul romanului înseamnă înlăturarea stării insuportabile de înfrângere. Obsesia eșecului este, de altfel, principala temă existențialistă a romanului.

Fețele tăcerii este romanul social al unei drame, colective. Dacă *Absenții* este un roman static, bazat pe analiza psihologică, un lung și neîntrerupt monolog interior, *Fețele tăcerii* e un roman foarte dinamic, pe alocuri, bazat pe vivacitatea epică, pe substanța politică și morală a unor conflicte ireconciliabile. Opoziția ideologică dintre comuniști, țărani conservatori ai proprietății agricole și legionarii refugiați în munți este alimentată în plus de resentimente cu puternice valențe individuale. Există cel puțin două surse importante acestui dinamism epic și naratologic.

Prima sursă a dinamismului e una naratologică: structura compozițională a romanului axată pe trei voci. Una a ziaristului Dan Toma, conștiință a scriitorului în formare, el realizează o investigație despre cooperativizarea forțată a agriculturii în anii 50. A doua voce, autojustificatoare aparține activistului de partid Gheorghe Radu, viitorul socru al ziaristului Dan Toma, activist care e trimis în satul Arini unde țărani erau refractari, ca și în altă parte, la cooperativizare, chiar răzbunători și violeți, cu atât mai mult cu cât în zonă acționa și un grup de partizani înarmați, foști legionari, conduși de banditul Sterian, care complică lucrurile. A treia voce aparține lui Carol Măgureanu, supraviețuitorul acestui conflict violent, fiu de chiabur care tergiversează înscrierea în gospodăria agricolă colectivă este bănuț, pe deasupra că ține legătura cu grupul lui Sterian.

Atât Carol Măgureanu cât și Gheorghe Radu acționează în virtutea unui adevăr în care cred cu desăvârșire, dar în timp ce unul răspunde cu glasul datoriei, celălalt răspunde cu glasul tradiției.

Dan Toma, ziaristul, pe care nimeni nu-l putea obliga să spună *adevărul, unde da sau nu are mai puțină valoare*, este depozitarul mărturiilor orale ale celor doi - confesiuni care alternează de la un capitol la altul,

14..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

făcându-i ziaristului imposibilă misiunea de a stabili adevărul unic de care e obsedat.

Dan Toma descoperă nu numai relativismul adevărilor personale, ci și ura din spatele fiecăruia, ura care invocă adevărul pentru a-și justifica crima și pentru a-și ascunde vinovăția.

Ce-a de-a doua sursă a dinamismului epic din *Fețele tăcerii* e dramatismul narațiunii. Întâmplările senzaționale dar verosimile relevă confruntarea dintre cele două, sau chiar trei tabere: pe de o parte politica represivă a partidului, de cealaltă rezistența conservatoare a țăranilor, cărora li se adaugă opoziția legionară anti – comunistă din munți.

Romanul *Orgolii* vorbește din nou despre orgoliul descoperirii adevărului lumii și adevărului despre sine, dar și despre orgoliu ca ultim refugiu al celui ce continuă să se încapățâneze să caute leacul cancerului real și simbolic, în ciuda sutelor de eșecuri. Doctorul Cristian fost deținut în urma unui denunț și actual obiectiv al supravegherii vigilente a unui anonim și agramat laborant, se confruntă cu judecata întunecată de false adevăruri a fiului său, ce refuză ca și tatăl său compromisul, dar discerne cam greu realitatea de calomnie. Oponenții lui Cristian sunt Redman, întrupare a răului, Varlaam adversarul anchetator brutal, violent, fanatic și anonimul supraveghetor care își alcătuiește denunțurile către autorități sub forma unor scrisori.

Romanul *Vocile nopții* constituie o frescă realistă a vieții degradate de sub regimul comunist, regim investit cu o structură neuronală și deci sortit în final pieirii. Față de *Orgolii*, imaginea societății este mult mai pregnantă, deoarece există o deosebire clară în modul de creionare al personajelor principale din cele două romane. Doctorul Cristian este un personaj excepțional, extrem de realizat în plan profesional, dar și în planul afirmării

identității de sine. Ștefan Pinteș este o fire puternică, dar care caută să-și descopere această identitate, într-o societate aflată în degringoladă. De aceea, în primul caz, evenimentele nu trec în fața personajului, iar imaginea societății se verifică prin prisma acestuia, în timp ce în *Vocile nopții*, personajul apare prin prisma societății. Astfel scriitura lui Augustin Buzura se transformă într-un roman *despre marile aventuri ale spiritului uman, despre destinul individual, în impactul său adesea tulburător, dramatic, grav, aprins și sinuos cu realul, cu datele acestuia*¹. *Este un roman despre stările ființei amenințate de spaimă, iar dincolo de granițele acesteia, având conștiința posibilei culpe*².

Cornel Ungurean afirma că *parabola orbilor este rama care încadrează problematica Refugiilor*³. Această parabolă vizualizată de către Ioana în tabloul existent în cabinetul doctorului Vlad, este elementul care o ajută să-și rememoreze și să înțeleagă viața sa anterioară, despre care ea însăși afirma: *Ce să le spun, că mi-am umplut viața cu nostalgii, cu iluzii, că... De fapt, care este viața mea: cea din mine, iluziile, nostalgiile, împlinirile din gând sau cea pe care o trăiesc în afară, mecanic?* Prin urmare forma de răzvrătire a Ioanei este această viață dublă, singura aptă să o protejeze de realitatea înconjurătoare.

Din toate romanele lui Augustin Buzura se desprind doar două personaje, Mihai Bogdan și Ioana Olaru, care sunt caracterizate de *încercarea de a-și găsi liniștea sufletească (otium)* și nu a rămâne în încurcătură, într-o situație grea în care să se afunde (negotium), ca forme de răzvrătire împotriva societății. Conceptul de *otium* trebuie înțeles ca modalitate de interiorizare, de reflectare asupra devenirii existenței și a ființei umane, ca mijloc de detașare

¹ Ion Vlad, *Lectura romanului*, Cluj –Napoca, Editura Dacia, 1983, p. 136

² Ibidem, p. 137

³ Cornel Ungureanu, *Proza românească de azi*, București, Editura Cartea românească, 1985, p. 547

16..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

fată de imixtiunea brutală a realității în viața personajelor. *Lumea Ioanei Olaru este una deformată de două culori – albul labirintului interior și negrul oglinzilor exterioare – din al căror amestec rezultă cenușiul atotcuprinzător*^{*1}. De aici rezultă relația de inarmonie a Ioanei cu lumea și cu ceilalți. Nivelul afectelor, deși cenzurat în permanentă de cel al rațiunii se afla totdeauna într-o curbă descendentă. Ioana nu-și putea găsi un loc stabil în acest puzzle existențial, pentru că ea, la deschiderea pe care o impune societatea, răspunde cu o structură labirintică: *trădând lumea exterioară și trădată de cea din lăuntru său, Ioana Olaru nu poate opta nici între eu și lume, nici între sentiment și idee*^{*2}. Ioana, de fapt, nu caută, ci rătăcește prin societate, asemenea unui aventurier post-modern.

În *Drumul cenușii* firele narrative din Refugii sunt reunificate, oarecum artificial, prin reducerea la un singur individ, ziaristul Adrian Coman care trebuie să le rezolve pe toate: să afle adevărul despre inginerul Helgomar David și în același timp să redeschidă cazul Ioanei Olaru prin interviurile luate sinucigașului Sabin. Acest roman reprezintă varianta autohtonă al romanului stream of consciousness, dramele pe care le reconstituie fiind considerate pauze într-un lung monolog interior prin care protagonistul își introspectează propria dramă. Tehnica aceasta este foarte convingătoare, și perfect controlată de scriitor, cu condiția să ignorăm o anumită doză de artificialitate. Mai interesantă mi se pare în acest roman tema scriitorului obsedat de constrângerea formei, de teroarea colii albe de hârtie. Adrian Coman este cel care deține o serie de documente, casete, scrisori care echivalează cu suma obscură a datelor adevărului despre personajele victimizate ale cărții. Ele circumscriu oarecum realitatea, pe care Adrian Coman o gestionează cu vitalitate, așteptând să i se

¹ Ion Holban, *Profiluri epice contemporane*, București, Editura Cartea românească, 1987, p. 131

² Ibidem, p. 132

ofere viziunea, prin care descriptivul, simpla înregistrare să devină înțelegere. Atunci va scăpa de obsesia foii albe de hârtie, căci viziunea îi va da accesul la formă. Până la asta ezită, caută, propune, iar romanul oferă trei începuturi posibile: un parodic articol de ziar despre realizările minerilor, un Curriculum vitae al protagonistului și o analiză psihologică a dramei erotice.

Nu mult timp după căderea lui Ceaușescu, absorbiți de spectacolul vieții și al străzilor agitate de mulțimile buimace, ne-a fost dat să constatăm cu surprindere coborârea derutantă a interesului pentru lectură, ieșirea treptată a scriitorilor din categoria vedetelor. Și asta după ce, ani de-a rândul, presiunea totalitară făcuseră din apariția unei cărți un mare eveniment și din autorul ei un erou. Era prima oară în viață când scriitorii se simțeau concurați de viață și de spectacolul ei, sperând că totul va fi trecător.

Romanul *Recviem pentru nebuni și bestii*, scris după 1989 s-ar putea intitula, după părerea criticului Alex Ștefănescu, *Sfârșit de secol în România*. Primii comentatori au întâmpinat cartea ca pe un eveniment al literaturii astfel: Alex Ștefănescu a vorbit în *Cronica* din „România literară” despre revenirea spectaculoasă a autorului, și la fel în „Adevărul literar și artistic” Daniel Cristea – Enache vorbea despre această recentă și spectaculoasă apariție editorială, iar pentru Tudorel Urian în „Cuvântul”, cartea este o revenire în forță a scriitorului.

Lunga tăcere de după revoluție a lui Augustin Buzura a intrigat iar revenirea în forță nu se putea să nu stârnească ecouri. Până la revenirea lui s-a bătut mult moneda în legătură cu motivele retragerii lui Augustin Buzura din lumea literară. Unele lucruri care s-au spus de scriitor au fost interesante și acelea sunt legate mai ales de acele raportări ale literaturii lui la condițiile în care a fost ea scrisă înainte de 1989 condiții constrângătoare impuse de cenzură și, tocmai aceste condiții l-ar fi stimulat pe Augustin Buzura să scrie.

18..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

Existența cenzurii l-ar fi incitat, l-ar fi provocat la un efort tenace și ingenios de opunere la interdicții cu efecte în latura creativă până la una binefăcătoare. După părerea unora doar cenzura îl ținea în alertă, îl mobiliza să scrie în așa fel încât să înșele controlul ideologic.

Dispărând după 1989 interdicțiile stimulative, unele glasuri afirmau că scriitorul s-a văzut dintr-o dată lipsit de motivație, deconcertat, derutat, fără să știe cum să fructifice libertatea literară.

Acest lucru nu s-a dovedit, deoarece la Augustin Buzura se pare că este de văzut totuși și altceva nu numai efectul șocului schimbării de orizont al contactului cu o lume a scrisului în care nu mai funcționează cenzura. El este un prozator realist interesat de procese și nu doar de surprinderea unor instantanee, urmăritor în toate cărțile lui al relației cu timpul istoric și al felului cum mecanismul istoriei îl manevrează pe omul comun. Astfel, Augustin Buzura avea nevoie să ia o oarecare distanță față de realitatea post – decembristă. În masivul său roman nu apare numai lumea de după 1989 ci și cea dinaintea din ultimii ani ai regimului comunist. Lumea de dinainte îi era scriitorului cunoscută, elucidată în romanele care-i crease faimă de critic al totalitarismului, pe când lumea prezentă cu atâtea aspecte nebuloase trebuia deslușită, descifrată, lucru care cere timp.

Dar în sfârșit, după zece ani de la revoluție avem un mare roman al tranziției, un roman consistent ce susține două dimensiuni majore ale solidei construcții: romanul de moravuri și romanul politic. *Recviem pentru nebuni și bestii* este un important roman despre tranziția de la un regim la altul, cuprinzând aspecte esențiale, definitorii, pentru comunism și postcomunism. Capacitatea de absorbție a socialului și ideologicului îl face să fie ilustrativ pentru o întreagă epocă, acumulând elemente din toate domeniile, de la viața cotidiană, la strategiile securității și politica de vârf, de la afaceri la atmosfera

din închisori, de la senzaționalul trecerii clandestine a graniței spre sârbi, până la culisele și scena revoluției.

Matei Popa ziarist nu este un învins nici înainte de 89, nici după aceea pentru că nu face compromisuri grave de conștiință. Nici compromisuri mărunte nu i se pot imputa, ci numai ezitări. El rezistă tuturor încercărilor securității de a-l face colaborator. Presiunile psihice, șantajului, amenințărilor cu moartea, le rezistă Matei Popa și după revoluția anticeaușistă când emanații infernalei instituții perene, transformați în mari oameni de afaceri și politicieni îi pretind să le vândă ziarul pe care-l conducea și în care îi atacase în numele dreptății și al adevărului. Le rezistă dar nu-i poate învinge, mafia securității și clonele de activiști proliferând mai departe.

Cartea nu se rezumă numai la destinul acestui om, ci ne oferă și imaginea unei lumi complicate, sau mai bine zis tulburi, despre care mult așteptatul roman al lui Augustin Buzura depune o impresionantă mărturie.

Întrebarea cum s-a schimbat scrisul lui Augustin Buzura, în acești ani de pe urmă devine iarăși legitimă iar răspunsul ni-l oferă, edificator, cu maximă acuitate ultimul său roman *Raport asupra singurătății*, o carte revelatoare pentru fața de azi a marelui scriitor, și spun acest lucru fără rezerve. Scriitura prozatorului nu este în esență diferită față de cele ale trecutului. Poate este mai puțin densă sub aspectul reflectării existențialității imediate a eroilor săi în dinamica socială a momentului. Dar autorul ajuns la o anumită vârstă și trecând prin atâtea experiențe de viață, nici nu-și mai dorește acest lucru acum. Lumea din acest roman este privită prin analiza de sine a trăirilor lăuntrice ale personajelor, fapt ce se petrece și mai înainte, atâta numai că de data aceasta confruntarea lor nu este una directă cu societatea, cât cu propriul lor angajament vis a vis de *viață* și de *moarte*.

În operele acestui valoros scriitor, indubitabil și personajul literar joacă un rol fundamental. Romanele de excepție din toate timpurile trăiesc prin personajele lor, își justifică estetic valoarea prin capacitatea protagoniștilor de a fi memorabili atât din punct de vedere moral cât și din punct de vedere social, de a reprezenta viața în infinita ei varietate. Majoritatea scrierilor românești valoroase rămân în amintirea noastră prin personajele lor, personaje capabile să-și impună identitatea, să fixeze acele evenimente și idei ale realității care să le scoată din anonimat.

Istoria romanului nu e altceva decât istoria personajelor sale. Romanul își procură materia din viață, viața însemnând, înainte de toate trăire umană.

Spectacolul uman în continuă primenire și metamorfozare duce implicit la continua primenire și metamorfozare a creației românești. Odată cu acesta s-au transfigurat și personajele românești, tendința permanentă de re-proiectare a eroului literar, de adecvare la o nouă generație istorică fiind o certitudine incontestabilă. Concomitent cu evoluția structurii românești de la simplu la complex, personajele literare sporesc în complexitate. Schematic și convenționale la început, ele abandonează treptat monotonia psihologică, articularea pe opoziția bine-rău, configurându-se tot mai sugestiv și nuanțat. Treptat interesul se deplasează, însă de la intrigă și acțiune spre personaj, spre agentul care declanșează evenimentele, de la aglomerarea de întâmplări externe spre romanul vieții interioare; prozatorii investind tot mai mulți protagoniști cu o puternică individualitate și odată cu el pătrunde în roman interesul psihologic, precum și un mod de structurare care procedează după principiul cauzei și efectului, determinându-l pe cititor să deducă din caracterul unui personaj, acțiunile sale și invers.

Romanele pe baza cărora s-a realizat analiza care urmează: *Absenți, Fețele tăcerii, Orgolii, Vocile nopții, Refugii, Drumul cenușii, Recviem penru*

nebuni și bestii sunt centrate, în general, pe destinele protagoniștilor, eroi dilematici, incapabili să opteze pentru o soluție optimă în problema propriei lor libertăți interioare. Condamnați la o continuă oscilare între absență și angajare socială, percepută ca un prim pas pe calea înstrăinării, ei nu reușesc, de cele mai multe ori, să-și trăiască plenar existența și se consacră disertațiilor sterile despre necesitatea adaptării, ei devenind în felul acesta purtători simbolici ai cuvântului auctorial, investit cu maximă credibilitate.

Organizarea spațiului romanesc este determinată de seimele interioare produse în conștiința protagonistului dilematic. Funcțiile narrative ale acestui autor al perspectivei centrale din roman și instanțele discursive autonome, în același timp, au un rol esențial în definirea *stilului Buzura*

La Augustin Buzura probleme libertății interioare constituie o temă predilectă. Prin *Absenții*, romanul său de debut, el se înscrie în categoria analiștilor, acelor în decadența, cititorilor prozei psihologice din perioada interbelică; Camil Petrescu, H.P. Pengescu, Anton Holban.

Literatura, pentru scriitori ca Augustin Buzura este mai mult decât o simplă literatură. Se simte imediat „angajamentul total”, participarea, solidarizarea dintre trăire – existență și scriere care este de fapt o transcriere, un mod de a fi și de a se exprima critic și autentic.

Absenții este o carte destul de aridă, dar densă, adevărată, adâncă care împinge analiza morală în zone foarte puțin frecventate de romanul românesc actual.

Despărțirea autorului de anecdotă, pitoresc, poezie a prozei, tipologia tradițională este totală. Lumea sa este pur interioară, de o reală intensitate și tensiune. A reconstitui un astfel de text care urmărește un flux mental în toate asociațiile, deplasările imprevizibile este aproape imposibil.

22..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

Treptat ne dăm seama că întreg acest univers, aparent haotic, se grupează în jurul câtorva linii de forță, pline adevăruri crude, de îndrăzneală.

Redusă la o ultimă expresie, situația morală fundamentală este următoarea: eroul dezvăluie o vocație incipientă de savant, dar imobil și inadaptat unor moravuri științifice se vede furat cu mare cinism de directorul instituției care prin șantaj îl transformă în sclavul său.

Se trece peste evocarea climatului de la institut și se ajunge la partea esențială care este reacțiunea lui Mihai Bogdan care după un impuls de revoltă își pălmuește profesorul, victima se resemnează, este învinsă, umilită, chemată la ordine.

Totul este numai aparent, căci întreaga dramă continuă și se amplifică în plan interior, situație care formează și substanța romanului.

Eroul se surprinde tot mai resemnat, laș, fricos, fără voință și demnitate în postura ridicolă a revoltatului îngenuncheat. La suprafață întâlnim eternul inconformism, inadaptabil – dar unul modern, cultivat, și foarte introspectiv, capabil să-și definească problema în termeni abstracti, analitici. Este un caz de tragic pur trăit și analizat pe plan de conștiință.

Întrebările cheie pe care eroul și le pune mereu fără să poată răspunde sunt reluate obsedant. În subtext se dezbate problema centrală a constrângerii inoxerabile, a situațiilor fără ieșire, a capitulării în fața absurdului, pasivității și neputinței. Eroul știe că nu mai poate acționa, că nu mai poate aștepta nimic, că toate drumurile îi sunt închise, de unde senzația crizei morale. De aici senzația finală dominantă de dezgust incredibil agravată prin luciditate și analiză nemiloasă. Romanul ajunge foarte repede la conștiința limitei, a autodistrugerii prin exces analitic, produsul lipsei totale de certitudine, explicație, soluții agravate în condiții de izolare morală desăvârșită.

Romanele publicate ulterior, *Fețele tăcerii*, *Orgolii*, *Vocile nopții*, *Refugii*, *Drumul cenușii*, *Recviem pentru nebuni și bestii* vor confirma un subtil cercetător al proceselor psihice dar și un talentat observator al vieții sociale din anii totalitarismului. Această formulă narativă modernă se poate defini, până la un punct, drept monolog interior înglobat, care manifestă o preferință netă pentru materialul redactat în stil indirect liber. Romanele lui Augustin Buzura se plasează sub emblema acestei formule.

Romanul *Vocile nopții* prezintă ca și altele, de altfel, o situație limită: stilul indirect liber apare încă de la începutul primelor cuvinte; dincolo de tonul aparte pe care îl conferă exprimarea colocvială, ea însăși un criteriu pentru identificarea stilului indirect liber, timpurile verbale (imperfectul) reprezentând un alt argument: *visele se repetau...pârâul nu venea de nicăieri...începea și se sfârșea în pământul sterp*. Tot de la primele cuvinte apare și monologul interior marcat sau nu. Începutul abrupt din care referentul lipsește *ajunsese să-i fie frică* reprezintă primul argument, prima marcă gramaticală pentru monologul interior, interogație în stil direct care marchează pasajul la această nouă formulă de exprimare: *Unde sunt? Ce se întâmplă cu mine?*. Prima variantă istorică a monologului interior dominantă în proza secolului al XIX-lea, avea replica redactată în stil direct, reminiscență îndepărtată a replicii dramatice. Între cele două tipuri de interogații *Unde sunt?* și *Ce se întâmplă cu mine?* se consumă o întreagă epocă literară.

Mărci lexicale ale relatării sugerează de la începutul monologului interior, excesul analitic, detaliile unei conștiințe zbuciumate: *Rămânea curios, doar roata mare, din lemn putrezit, mișcându-se absurd resemnată*. Vocea relatării este asumată încă de la început. Interogațiile: *Ce însemnau ele?*, *Unde le mai văzusem?* marchează consumarea unei evoluții stilistice îndelungate; într-o perioadă de aproape un secol s-a trecut de la monologul interior primar

24..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

ce provine din replica de factură clasică, la monologul interior *spontan* izvorât din prea plinul conștiinței.

Ca și în celelalte romane ale scriitorului, se realizează încă de la început alianța între stilul indirect liber și monologul interior. Dar, acoperirea ulterioară a textului este aproape totală. Vocea auctorială de aparențe obiective, absentă se află suplinită de vocea monologului interior care molipsește însăși emblema supremă a cărții, titlul: *Vocile nopții*. Cu o intuiție lingvistică remarcabilă, naratorul a identificat nu numai o funcție narativă originală (vocea) dar a observat și regimul ei ascuns, sublimar și intern atribuindu-l nopții. Noaptea narativității dă naștere monologului interior.

Din punct de vedere diegetic, asistăm la nașterea unui personaj ambiguu, de tip special, care împrumută trăsăturile autorului și ale personajului principal fără a fi de fapt nici unul dintre ele.

Scrierea gramaticală nu realizează decât o aproximare, o înaintare până aproape de centrul formulei, fără a-l atinge: aceasta deoarece amestecul original între stilul indirect liber și monologul interior depășește, în realizarea lui concretă, cele două forme luate în mod izolat. Eventuala definiere a narațiunii subiective va fi construită pentru moment, tot din aproximări: îmbinarea stilului indirect liber și monologului interior într-o formă inextricabilă; poziția privilegiată din punct de vedere compozițional a monologului interior; o mulțime de elemente eterogene din punct de vedere gramatical, incluse în formula monologului interior, care are funcție înglobată; implicarea autorului mult mai intimă decât în formulele clasice de monolog interior; cu o consecință directă: dominarea cantitativă a narațiunii subiective de-a lungul întregului roman.

Construirea unui personaj-autor acaparant pare a fi cea mai spectaculoasă urmare a acestei realități stilistice. În toate romanele autorului,

vocea plurimorfă a personajului principal (și a autorului în același timp) ține un discurs coerent și acaparant, substituindu-se treptat textului propus, dezvoltat paralel cu realitatea la care face aluzie.

În romanul clasic al sec. al XIX-lea, chiar dacă se pleca de la o "voce" izolată sau precumpănitoare, mișcarea spontană era aceea de deschidere, de intrare în contact cu vocile din jur, de stabilire a unei convenții sociale, prin care vocile își disputau adevărurile influențându-se reciproc. În romanele lui Augustin Buzura tendința este direct opusă: vocile exterioare posibile se revarsă în vocea fundamentală, sunt adică preluate de acesta din urmă. Vocea esențială acoperă textul în întregime.

Ceea ce interesează pe romancierul contemporan pare a fi izolarea construcției sale de lumea înconjurătoare. Până la ultimul război, stabilirea unui convivium social și instaurarea dialogului reprezentaseră sensul romanului; romanul contemporan înseamnă reducerea dialogului la monolog, pornirea instinctivă nu mai este aceea către o dialogare susținută: adevărurile curente sunt înregistrate doar dacă apar reductibile la individualitate. S-ar putea spune că fiecare dintre principalele personaje din romanele lui Augustin Buzura urmează un destin paralel cu al celorlalte fără a se intersecta voluntar cu vreunul dintre ele. Reticența în stabilirea contactului social marchează inevitabil narațiunea. Mișcarea retractilă a personajului principal se transformă într-o mișcare retractilă a fluxului narativ: după experiența eșuată a stabilirii relației exterioare, eroul-autor descoperă că unica aventură veritabilă se poate desfășura doar la nivelul microcosmosului. *"Ajunsese să-i fie frică de somn, pentru că visele, asemeni zilelor, se repetau penibil, uneori până-n cele mai mici detalii, sporindu-i oboseala și deruta. O roată de moară suspendată deasupra unui pârâu sec, învârtindu-se în gol, continuu lent; pârâul îngust nu venea de nicăieri, începea și se sfârșea în pământul ster, galben, presărat cu*

pietre de forme bizare, de parcă acolo ar fi existat un câmp cu statui albe iar vremea, sau poate un nebun le-ar fi distrus cu brutalitate. Imaginea se stingea treptat, galbenul violent al pustiului se pierdea în cenușiu și, mai târziu, în negru, mureau și urmele statuilor, rămânea curios doar roata, mare, din lemn putrezit, mișcându-se absurd, resemnată, într-o liniște atât de profundă, încât întrebările lui Pinte: "Unde sunt? Ce se întâmplă cu mine?" se transformau în țipete și ecoul lor îl rănea fizic.

La nivel diegetic, replierea eroilor asupra lor înșiși este făcută după ce aceștia au tentat în zadar un conviviu: la acest nivel, replierea reprezintă reacția personalității în fața invaziei agresive a socialului, întregul roman se consumă în demonstrarea faptului că viața nu este normală, că simplitatea nu există, că aberația ghidează destinele oamenilor. De aceea "vocea" care începe romanele pare înzestrată cu toată experiența posedată de eroul principal și care cititorului îi este revelată abia la sfârșitul romanului.

Torturați de manii și complexe, eroii romanelor de tip analitic sunt obsedați, de fapt de ideea propriei identități. Ei se caută cu înfrigurare în dialogurile cu semenii, autoanalizându-se apoi în solitudine. Prin intermediul noilor strategii românești, precum monologul interior, pluriperspectivismul sau introducerea raisenneurilor, modernii reușesc să pătrundă în abisurile conștiinței, să supună unei puternice iluminări mobilurile ascunse ale comportamentului omenesc. Folosind calea experimentului literar, prozatorii moderni reușesc să ne sugereze dimensiuni profunde și fascinante ale personalității umane, demonstrând astfel inepuizabilele posibilități ale prozei narative de a asimila noul.

Sondând cu orgoliu dar și cu evidentă onestitate, Augustin Buzura practică forme și tehnici narative care au captivat atenția criticii.

Eroii lui Augustin Buzura buni sau răi, vinovați sau nu, rafinați sau primitivi trăiesc dintr-o enormă dispoziție la confesiune. E un drept elementar dar din păcate și o datorie impusă de romancier. Trăind-o dezinvolt, cu voluptate cei mai mulți se forjează și se definesc prin ea, se comunică pe spații ample printr-o formulă a intimității cu cititorul. Comodă și de un succes sigur ce poate fi mai captivant decât depășind pragul romanțiosului facil, confesiunea este alimentată de incidente de viață care nu iau calea neutră a obiectivității romanești ci una directă a tensiunii interioare. Eroul ridică încetul cu încetul vălul ce ascundea lui sau altuia vinovăția, eroarea sau în orice caz identitatea omului.

Modalitatea confesiunii nu e deloc facială, scriitorul se ferește din fericire de soluția simplă, el instituind un sistem foarte complicat de oglinzi paralele menite să arate nu o față oarecare ci mai multe fețe (răsfrângeri ale acestuia în mai mulți eroi) pentru a se ajunge finalmente în fața lui adevărată. Procesul e îndelungat, foarte anevoios cu numeroase interpolări de secvențe mai mult sau mai puțin subordonate axului narativ.

Eroii lui Augustin Buzura trăiesc, se mișcă pe scenă, devin ei înșiși numai în proces, provocați la tot pasul și nu întotdeauna cu mijloace convingătoare să se confeseze. Factorul provocator este cel clasic, momentul acutei crize de conștiință. Pentru doctorul Cristian, autoritate orgolioasă și deplină în chirurgia urbei sale, stimulentele credibile în viața sa este apariția pacientului Redman: *"Dacă n-ar fi fost fantoma asta, Redman poate că n-aș fi spus nici un cuvânt."*

Scriitorul așează accentele pe momentele vitale ale psihologiei până la care ajunge însă cu încetinitorul, le dă târcoale, sapă în subteran, aruncă sonde până la mare adâncime, bucuros să descopere în final pista adecvată, drumul de acces spre adevăr.

Unghiul de incidență al narațiunii se deschide foarte larg de la punctul ce atestă încheierea experienței dramatice a autorului. Faptul odată consemnat, intră în joc mecanismele complicate ale angrenajului narativ pentru a demonstra până la cele mai mici detalii, experiențele, conjunctura istorică și faptele care au produs drama eroilor: pensionarea forțată și incendierea casei lui Radu, întemnițarea doctorului Cristian.

Romanele sunt de fapt o suită intensă de dezbateri. Aici sunt dezbateri de conștiințe, canalizate dintr-o perspectivă morală menite să ilumineze adevăruri mai largi atât despre un eveniment istoric specific cât și despre comportamentul individului în confruntarea lui cu duritățile istoriei.

Cert este că romancierul nu este deloc dispus să idilizeze într-un fel momentul istoric abordat. Astfel Augustin Buzura este printre romancierii deceniului opt care și-a făcut un titlu de noblețe din tocmai minarea poncifelor și a superficialității romanelor ce se alimentau dintr-o viziune conformistă aducând imaginea crudă a adevărului istoric.

El cheamă la tribunal conștiințe fie vinovate, fie victime ale istoriei provocându-le la confesiuni fără menajamente pentru a denunța adevărul. Eroii sunt niște fanatici ai certitudinii. Discuțiile dintre ei nu are în fond altă finalitate decât tocmai descoperirea unei șanse de înțelegere între ceea ce s-a petrecut cu adevărat în satul Arini în perioada colectivizării.

Pentru a nu simplifica psihologiile, prozatorul își implică personajele în foarte lungi episoade ce se aglutinează într-o narațiune circulară care e parcă hotărâtă să aglomereze cât mai multe incidente de viață în sprijinul autenticității eroilor.

Tehnica asociativă, pornind de la o idee, o scenă sau o replică este extrem de productivă în deschiderea canalelor narrative ordonate mai mult sau mai puțin riguros pe firul diegetic. Scriitorul introduce atunci biografii și

portrete în portrete prin largi paranteze rememorative, apoi scene adiacente fondului principal al narațiunii fără a abandona însă punctul de plecare. Fluxul narativ în jurul nucleelor acțiunii principale este ca un râu siberian care se coboară în subteran pentru a ieși mai departe, din nou la suprafață, mai plin și mai bogat. Ceea ce se aliniază între cele două capete ale firului epic contribuie substanțial la adâncirea psihologiei protagonistului.

În mod curent ne întâmpină apoi în romanul contemporan tehnica monologului interior și fluxul conștiinței. În cadrul monologului interior - procedeu care ține seama de cuceririle dobândite de științele spiritului - se șterg granițele dintre interior și exterior, subiectiv și obiectiv. Fluxul memoriei urcă în valuri la suprafață, apare și dispare, asemenea unui curent de conștiință oglindind ciocnirea dintre lăuntru sufletului și universul ambiant, printr-o infinită gamă de reflectări și stratificări.

Romancierii noștri, creatori de simboluri forță, de repere pe acest fâgaș și călătorind în cuprinsul lui, îi cercetează adâncurile și învolburările, țărmurile și curbele, și încearcă, cu succese desigur variabile, diverse instrumente artistice capabile să surprindă esențele fluide care acționează în viața socială și în sufletele oamenilor.

Augustin Buzura adoptă o atitudine derivată din proustianism în romanul *Absenții*, autorul fiind un tenace explorator al culoarelor memoriei, autor al unei proze de lentă introspecție, a căror declanșare este generată de tentativa regăsirii timpului interior consumat.

Romanul are în centrul său un erou prin care această acțiune restauratoare se 'înfăptuiește, personaj-povestitor a cărei conștiință e un ecran ce primește imaginile trecutului reafiat. Dar nu printr-un gest consimțit, ci sub presiunea trecutului însuși, Mihai Bogdan se află în situația de a nu putea stăvili un asediu al amintirilor pe care terapeutic l-ar fi vrut evitat așa cum

mărturisește: *"Deși mă străduiesc cu încăpățânare să-mi reprim memoria, să nu mai știu nimic, dar absolut nimic, rețin totul cu o claritate nefirească"*.

Întins pe pat într-o așteptare cu țel imprecis, în încăperea prin ai cărei pereți rezonanți răzbate toată agitația imobilului (mai ales vociferările bătrânului) calmându-și drama ratării, cu reflexe parcă amortite ca într-un coșmar contemplând în rarele și dificilele incursiuni până la fereastră, activitatea desfundătorului de canale, Mihai Bogdan suportă inert invazia memoriei. Acest lucru este un act conturbator, fără îndoială, căci redeschide răni morale și adâncește un proces de conștiință, act nu lipsit însă de efectele compensatorii, fiindcă instaurează o perspectivă înnoită, mai senină în raportul cu timpul. Aceasta sfârșește de a mai fi o categorie abstractă și obține concretețe, un relief ce poate fi perceput vizual și față de care eroul romanului simte că a dobândit un sentiment al desprinderii: *"Timpul nu mă mai afecta direct căci pentru prima dată aveam deosebit de vie imaginea vizuală a curgerii lui dincolo de mine, în paralel cu mine."*

Navigator pe aceste valuri imateriale, eroul lui Augustin Buzura este un introspectiv ce nu ignoră totuși lumea din afară și căutându-se pe sine în masa evenimentelor rețraite mintal, el nu se fixează la un strict analism de stări subiective. Emoții și reacții sufletești reînviolate le pune în relație cu tot ceea ce se petrecuse în sfera existenței sale ca individ social cu întâmplările și personajele din spațiul în care evoluase zilnic.

Cele câteva ceasuri de retransare lăuntrică trăite de Mihai Bogdan măsoară un interval dilatat, un timp ce-și amplifică dimensiunile prin intensitatea rememorărilor. Acestea proiectează o învălmășeală de impresii care treptat se orânduiesc într-o reprezentare congruentă și semnificativă a lumii reale, a unei lumi ce oferă *destule* repere pentru a fi localizată, datată social.

Discontinuitatea evocărilor intervertirile sunt ale oricărei notări care vrea să prindă fluctuațiile memoriei dar toată materia poartă întipărirea unei viziuni unitare și ea aparține unui observator realist al omului și a mediului care-l încadrează deci foarte dispus să privească individul în raporturile sale cu un mecanism social, cum se și întâmplă în romanul *Absenții* unde, avem atâtea elemente de evocare a unui mediu profesional, adică un teren de conviețuire care inevitabil creează relații sociale, confruntări de interese și mentalități ce sunt ale unor inși grupați.

Institutul e o concentrare umană în cuprinsul căruia se produc stratificări și se încetățenește o rutină ce promovează un mod de existență, iar zugrăvirea acestuia este făcută cu optica unui prozator care evocă lumi obiective, se proliferază conflicte și înfruntare de poziții.

De altfel personajele romanului nu destăinuie formule sufletești prea complicate: Poenaru - impostor, Mihail Bogdan - stare de furie, mânie.

Figura personajului-povestitor se detașează de a celorlalți prin faptul că este privită din perspectivă lăuntrică. Lunga retrospecție îi aparține și toată desfășurarea este colorată de tonalități sufletești ale acestui erou, de accentele sale mânioase urmate de repezi plonjări în visare, căderi în stări de absență, care pregătesc combustia următoarelor momente de expansiune.

Ca și la alți prozatori din noua promoție, constatăm la Augustin Buzura stăruința de a cultiva un realism neprelucrat. Din moment ce materia prozei e realitatea, realismul ferm este un receptor al acesteia și el nu are cum să intervină în curgerea spontană, organizând-o.

În romanul *Absenții*, acest principiu al neintervenției asigură asocierea cât de capricioasă a episoadelor potrivit zigzagurilor amintirilor, iar în cadrul de indignare a reprezentărilor nu avem; lipsește acțiunea, adică acea acțiune a epicului într-un ansamblu care să facă perceptibil sens de înaintare, o

32..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

succesiune și o gradare a evenimentelor dictate de un criteriu logic și armonizator.

În schimb observăm un proces de alt tip, și anume densificarea treptată a imaginilor prin suprapunere și interferări, o compactare a materiei decurgând din tendința cumulativă.

Nu îl vedem preocupat să-și ierarhizeze evocările ci mai ales să creeze și să întrețină impresia de simultaneitate (alt procedeu de adâncire a realismului) un mod de a exprima constatarea că realitatea, viața acționează imparțial.

Este chiar situația doctorului Mihai Bogdan asaltat de tot ceea ce amintirea involuntară îi trimite, a țintit totodată în prezentul imediat, la fremătarea surdă a străzii de unde spera să răsară silueta prietenului așteptat, dar nu e numai atât fiindcă de alături, răzlesc debitările bătrânului alcoolic, fostul profesor de limba franceză, alt element de încercuire psihică și nu în ultimul rând umbrele, înfățișările mereu schimbate ale odăii.

Romancierul procedează prin compactare și suprapuneri de planuri, în dorința de a obține o impresie finală de încordare și preaplin existențială. Izbutește acest lucru sacrificând dinamismul epic. Viziunea sa este statică și nedumeritoare pentru cititorul obișnuit să caute peste tot evenimentul desprins, să aștepte să se întâmple ceva. Îi rămâne să perceapă în acest roman, ritmurile acumulărilor interne, sugestia unei tensiuni a cărei surse nu este epicul, ci o dramă a conștiinței.

Imposibilitatea ajungerii la suspendarea ostilității dintre eul interior și lume se întrevede și în cel de-al doilea roman al lui Augustin Buzura, confruntarea reducându-se aici la conflictul cu caracter simbolic dintre protagoniștii Radu Gheorghe și Carol Măgureanu.

Creația romanească din toate timpurile, ca mod de reflectare a realității este inevitabil tezistă. Actul de creație literară reprezintă, în fond un metabolism specific al autorului al cărui concepție despre viață este modelată de realitățile sociale politice, filosofice, epice sau pedagogice cu care vine în contact. În operele sale scriitorul este, în primul rând preocupat să expună și să explice modul său propriu de receptare a informațiilor multiple provenite din mediul ambiant, concepția sa despre viață. Personajele cu care își populează scrierile sunt obținute fie în urma unui proces de selecție din realitatea înconjurătoare a acelor oameni reali care slujesc cel mai bine demonstrației, asemenea pictorului portretist care alege modelele cele mai expresive, fie elaborate în special în vederea argumentării tezei, ceea ce nu înseamnă însă că personajele literare nu pot căpăta viață proprie. Personajul selectat nu este însă selectat ca atare, anumite laturi ale caracterului său, sunt accentuate, altele estompate voit, proces care conduce uneori la micșorarea vitalității sale, el dovedind mai puțin verdict, atitudinile sale mai puțin existențiale.

Personajul "*elaborat*", izvorât dintr-o manieră intelectuală a scriitorului de a retransmite realitatea, este un model, a cărei perfecțiune depinde numai de talentul care l-a decis geneza. Critica este mereu preocupată de evaluarea veridicității personajelor, a condiției modelelor create, comparate cu evoluția omului în viața reală propriu-zisă, nu în cea "*recreată*" în opera literară.

Asistăm la procesul nedisimulat prin care autorul selectează ceea ce convine tezei lui, nepermițând abateri de la traseul conturat prin sentința emisă de la bun început, eroii conformându-se lui. Personajul nu e lăsat să se desfășoare în voia lui, la voia întâmplării și să se gândească ce vrea despre situațiile în care este pus, ci este obligat să exteriorizeze ceea ce gândește autorul despre aceasta. Universul interior al personajelor se realizează astfel în

34..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

funcție de comentariul naratorului, comentariu care se dezvoltă limpede, ca fiind îndatorat intențiilor autorului, și nu actelor independente ale personajului.

Tipul personajului *teză* ia o înfățișare complexă la Augustin Buzura, în romanul său intitulat *Orgolii*, cartea pe care o comentează făcând parte din seria romanelor cu *teză*, luând în considerare natura convențiilor folosite, intervenție unor comentarii care neaparținând nici personajelor, nici naratorului, se confundă cu intervenția autorului, implicând existența unei optici narrative în cadrul căreia naratorul pare să știe mai mult decât eroul său și comunică știința sa direct lectorului. Optica narativă dominantă este aici contracarată de apariția unui text intercalat, fără nici o explicație cu privire la proveniența sa, al cărui autor ni se prezintă singur și care narează, comentează și interpretează toate datele epice ale textului - matcă. Este vorba de jurnalul unui delator - anonim așa numit Sanitarul.

Caracterul de roman cu *teză* derivă din relația de conivență a autorului cu personajul principal, doctorul Ioan Cristian, romanul fiind un portret al acestuia, a cărui construcție prin tușe succesive prilejuiește analiza unor fenomene sociale de maximă intensitate, cu importante consecințe din perspectiva unei etiologii (cercetarea cauzelor maladiei) și a unei terapii (tratarea organismului bolnav) în condițiile unei severe aplicări a principiilor deontologiei (regulile unei etici profesionale). Relația de conivență între personaj și autor atinge limita identificării (desigur la nivelul ideilor și a motivațiilor, nu la nivelul destinului) de unde obligația naratorului de a adopta, pentru obținerea iluziilor obiectivității, tonul detașării, de a multiplica punctele de vedere asupra faptelor, care, în imensa lui majoritate, nu se întâmplă în cadrul timpului narațiunii, ci s-au întâmplat în afara acestui cadru, fiindu-ne aduse la cunoștință prin relatarea lor post-sincronă și interpretarea lor multiplă și contradictorie, prin vocile narrative, mereu comentate și de autor ale

principalilor producători de versiuni subiective, a căror confruntare se face doar în conștiința receptorului-cititor.

Vocile narrative sunt: cea a doctorului Ioan Cristian, specialist, reputat chirurg oncolog, obsedat de terapia cancerului, vrând să înlocuiască intervenția chirurgicală printr-una medicamentoasă, cu ajutorul unui citostatic, substanță ce poate opri proliferarea maladivă, agresivă și incontrolabilă a celulelor canceroase; cea a fiului său Andrei, student eminent, preocupat de cunoașterea biografiei tatălui său, trecând printr-o criză de adaptare și încredere; cea a lui Redman, fost procuror, fost prieten a doctorului Cristian și agent principal în evenimentele care i-au zdruncinat existența acestuia, în urmă cu peste trei decenii - o acuzație de colaborare cu dușmanul de clasă pentru că a tratat, fără să-l denunțe organelor de securitate, un rănit făcând parte dintr-o organizație anticomunistă, banda lui Sterian, o alta de deținere a unor documente profasciste, un dosar cu tăieturi din presa antebelică cu ajutorul căror profesorul Ioan Cristian voia de fapt să scrie pentru uz personal, o carte intitulată "*Imbecilii și istoria*" sau un "*Curs de tiranologie*": *Ce trebuie să facă un tiran pentru a stârni hazul lumii?*". A patra voce este cea a Sanitarului despre al cărui jurnal nu știm cum a ajuns în posesia naratorului-autor, alcătuitorul acestui dosar de mărturie, jurnal fals, de fapt un denunț cu destinatar neprecizat, deși presupus, de vreme ce conține formula "*vă aduc la cunoștință*". Destinatarul acestor patru mărturii nu se manifestă, nu-și joacă rolul de arbitru probabil, se menține în expectativă, și se poate presupune că nu mai ia în seamă, acest tip de delațiune care frizează calomnia, răstălmăcirea.

Romanul oferă o sintetică descriere a principalelor tipuri de comportament social aberant și pernicios, plăgi ale unor mentalități conservatoare încurajate de cultivarea demagogiei.

Densitatea descrierii acestor comportamente dă cititorului senzația insuportabilă a sufocării și generează o salubră reacție de respingere chiar dacă nu însoțită de sentimentul stenic dar naiv al posibilității eradicării rapide a acestor fenomene. Interesul pe care îl suscită romanul lui Augustin Buzura, roman de strictă contemporaneitate, provine din autenticitatea atmosferei de tensiunea pe care o realizează în descrierea conflictelor de interese și mentalități în jurul unei poziții râvnite cea de rector al Institutului de Medicină și Farmacie din Cluj-Napoca. Dar pretextul epic este prilejul, folosit de autor cu multă abilitate, maximă luciditate de a alcătui nu numai portretul moral al unui intelectual la bătrânețe, personaj atipic și idealizat, confruntat cu istoria, cu mediul social, cu propriul său psihism și cu factorii biologici, personaj pozitiv în sensul cel mai exact al cuvântului, ci și prilejul de a diagnostica existența unei boli cel puțin tot atât de periculoasă ca și cancerul, de tratarea căruia se ocupă cu abnegație și încăpățănare medicul și profesorul universitar Cristian. Fiind o valoare recunoscută, medicul Cristian este atacat concentrat nu numai de nulități ci și de mentalitățile atât de perseverente a interșanjabilității, de credința că *"nimeni nu e de neînlocuit"*, credința ce duce la desconsiderarea individualității, a personalității, a valorii, în numele unui egalitarism fals, ineficient social și uniformizator, dușman al creativității și al responsabilității asumate. *"Boala cea mai gravă nu e cancerul - va repeta adesea doctorul Cristian - ci o alta care generează prostie, agresivitate, egoism."*

Poziția autorului este rezumată, prin glasul doctorului Cristian astfel: *"Astăzi sunt convins că nu moartea biologică trebuie să te obsedeze, ea este treaba celor ca mine, ci moartea, moartea psihică, moartea intelectuală, agonia, născuți morți, adică cei care nu ajung intelectuali și mor la stadiul de om"*. Această moarte psihică echivalează cu pierderea libertății interioare.

Doctorul Cristian, și cu el și autorul, vădit solidar cu personajul său, cum s-a văzut, trece printr-o seamă de experiențe, concrete pentru personaj, trăite, aflate sau imaginate de autor, care au valoare simbolice și reprezintă atitudini posibile în situații comune sau în situații limită, opțiuni, soluții de existență supraviețuire și acțiune.

Ca în toate romanele sale Augustin Buzura își pune personajul într-o situație de criză existențială (cauzele fiind biologice dar și etice). După ieșirea din detenție, doctorul Cristian va opta pentru "*cultivarea grădinii proprii*" refuzând să vadă, o vreme scarii și buruienile care i-ar putea-o invada, respingând orice atitudine mesianică și rolul reformator social. În existența lui Ion Cristian mai apare și momentul revoluției pe care însă aceasta o va considera, în măsura în care nu este urmată de un program pozitiv ca un gest steril. Pentru că criza existențială a acestui intelectual are surse biologice și psihice (sentimentul vârstei, amenințarea sfârșitului apropiat, oboseala, dezgustul, sentimentul dispersării forțelor pe mai multe planuri, al ineficienței), iar rezoluția sa este și aceea a naratorului principal: concentrarea efortului într-o singură direcție, cea a creativității. Între trecut și viitor doctorul Cristian trăiește momentul crizei pe care reușește să o depășească, refugiindu-se apoi în muncă și în viitor unde îl găsește pe fiul său, Andrei reprezentând o altă mentalitate, criticistă, posibilă fiind repetarea nu a situațiilor, ci a raporturilor, a mentalităților în curs de modificare, în contact cu realitățile sociale care nu se supun obstinației intransigente - adolescentine, viziunii simplificatoare asupra compromisurilor "*necesare*". Câteva motive simbolice revin obsedant în roman, cel al nopții și frigului, al ceții împotriva căroră, în toamna existenței sale, doctorul Cristian nu are alt mijloc de apărare decât târzia "*revoltă a merilor*" ce înfloresc a doua oară. Alături de aceste simboluri, cel al cicatricei care pulsează dureros, are semnificația clară a funcției

cathartice a memoriei care nu îngăduie uitarea celor trecute, conținând însă pericolul ca *"ținând ochii ațintiți spre trecut să pierzi din vedere prezentul și mai ales viitorul: condamnându-i erorile să le neglijeze pe cele ce se comit sau se pot comite astăzi."*

Din punctul de vedere al verosimilității romanului păcătuiește totuși prin concentrarea excesivă a calităților într-un singur personaj, care se confruntă cu celelalte având mereu avantajul de a fi superior în toate situațiile. Spre deosebire de alte romane ale scriitorului, *Orgolii* pare a fi un roman epurat de încrâncenările mai ales verbale ale unor personaje, deși nici doctorul Cristian nu-și pune frâu gurii pentru a-și exprima revolta, disprețul față de avatarurile lașității, prostiei, agresivității sau fariseismului, cum află indirect din comentariile Sanitarului demagog și semidoct al cărui text este de o mare savoare prin transcrierea stilistic-naturaliste, autodemascatoare. Pentru a depăși realismul critic, nivelul analizei psiho-sociologice, romanul lui Augustin Buzura ar avea poate nevoie de un strat care să reflecte o concepție filosofică dincolo de meliorism, de o aprofundare a mentalității personajelor secundare (oglină), accentuând analiza sistemelor de motivații măcar la nivelul celei realizate în cazul doctorului Cristian, de un plan trans-istoric care să reducă riscul istoricizării rapide a valorii de atitudine, contracarând acest proces ineluctabil natural. Autorul a resimțit această necesitate atunci când a introdus *"punctul de vedere al Căii lactee"* într-una din replicile doctorului Cristian.

Într-o lume grotească, a valorilor răsturnate nonconformiștii dilematici își asumă de cele mai multe ori o existență bufonă care le permite la rândul lor să umilească și să nu se lase manipulați.

Oricare ar fi însă constantele creației românești și mai ales ale conceptului de personaj romanul, implicit personajul poartă înainte de toate pecetea personalității creatorului său.

Bibliografie:

1. Salvatore Bataglia, *Mitografia personajului*, Editura Univers, București, 1974;
2. Martin Buber, *Eu și tu*, Editura Humanitas, București, 1992;
3. Ion Holban, *Profiluri epice contemporane*, București, Editura Cartea românească, 1987
4. Mircea Mutu, *Personaj și formele lecturii*, în *Caiete critice*, Nr. 12, 1982;
5. Eugen Negrici, *Iluziile literaturii române*, Editura Cartea Românească, București, 2008
6. Vasile Popovici, *Eu, personajul*, Editura Cartea românească, București, 1988;
7. Alexandru Protopopescu, *Romanul psihologic românesc*, Editura Eminescu, București, 1978
8. Cornel Ungureanu, *Proza românească de azi*, editura Cartea românească, București, 1985
9. Ion Vlad, *Lectura romanului*, Editura Dacia, Cluj – Napoca, 1983